

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

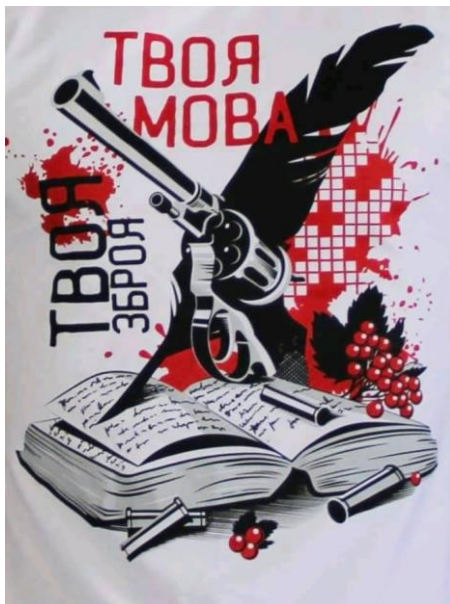
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 ЛЮТОГО 2025 РОКУ

Львів 2025

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 21 лютого 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. 382 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;

Роман ЛАВРЕЦЬКИЙ, кандидат історичних наук, доцент;

Ігор КОВАЛЬ, кандидат педагогічних наук;

Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук;

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;

Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент;

Мар'яна ГДАКОВИЧ, кандидат філологічних наук, доцент;

Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент;

Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент;

Олександра ПАЛЬЧЕВСЬКА, кандидат філологічних наук, доцент;

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;

Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.

Збірник укладено за тезами доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 21 лютого 2025 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

**ХВИЛИНА МОВЧАННЯ ЧИ ГОЛОСУ?
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВПЛИВУ НА СУЧАСНЕ
СУСПІЛЬСТВО**

Роман ЯРЕМКО

кандидат психологічних наук, доцент

Соломія САДОВСЬКА

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Мить вашого мовчання вартує цілої вічності... Для тих, хто теж мріяв поїхати у звільнений Крим, народити доцю чи стати лауреатом Нобелівської премії й, можливо, уявляли себе у піксельній формі лише слухаючи історії дідуся, що пережив війну за святковими застіллями. Нині ми існуємо у світі, де наші мрії, цілі та бажання втратили свою пріоритетність. Ми боремося за вільний триб життя, не за територію. Це час, що вимагає героїчних вчинків, плата за які, вартує найдорожче – це життя кожного, хто віддав у цій битві найцінніше. Єдине, що залишається - пам'ять із нами жива та вічна.

Пам'ять – це про заклик та маніфест наступним поколінням. Шанс, аби жоден із цих подвигів залишився незабутим завтра, наступного місяця чи протягом десятиліть вимагає щоденних, повторюваних ритуалів. Стратегія пам'ятування в Україні перебуває лише на етапі зародження. Однак, ми втрачаємо час щомиті, тому не можна зволікати із діями. Загальнонаціональна хвилина мовчання – мить, що дарує можливість зупинитися у поспіху життя, де кожен із нас знаходить свій сенс у вдячності та усвідомленні істинної ціни кожного нового дня під жовто-блакитним стягом.

Деякі речі настільки великі, що їх не можливо охопити словами – це простір між життям і смертю, між страхом і надією, між болем і вірою. Зміст, якими наповнені ці 60 секунд, це не лише про прірву між різними вимірами нашого буття, а й про єднання минулого й теперішнього та визначенням: яким саме буде наше майбутнє; що ми залишимо після себе? «Безпам'ятне суспільство так само очевидно слабке, як і зв'язки в ньому. Таке суспільство має схильність до зникнення або розщеплення в суспільствах із міцнішим устроєм сильних стосунків» [1]. Спільна пам'ять та міжособистісні зв'язки

виконують роль фундаменту, який утримує суспільство єдиним. Коли у цьому фундаменті з'являється тріщина, люди стають відчуженими, а суспільство – розпорошеним та вразливим перед внутрішніми та зовнішніми загрозами.

Як може лунати цей маніфест та заклик до українського суспільства? Пам'ять – це дієслово, а значить діти. Будь-які зміни великого розмаху починаються із першого, інколи невдалого кроку. Змушувати змінити думку, рішення чи прагнення іншого складно, а інколи це здається зовсім неможливим, однак власний приклад може значно полегшити цей процес. Особливо сензитивними щодо теми пам'ятування є наші наймолодші співвітчизники, оскільки питання про те: як, коли і чи взагалі варто залучати їх до цього ритуалу постають темою для суспільних дискусій. У соціальних мережах жінка поділилась історією: «Сьогодні син купував «Гематоген» в аптеці, приходив такий радий і каже: «Ма, касир запропонувала мені покласти руку на серце і вшанувати пам'ять загиблих хвилиною мовчання і ми стояли, і чекали цю хвилинку». Дякую, Власенко Н.П., за Вашу небайдужість», *також вона додала до свого допису фотографію чеку (див. рис. 1.) із часом його друку 09:01:14 [2].*

Рисунок 1. Фотографія чеку

Бачити у руках дітей світліни (див. рис. 2.) із чорно-білими портретами неймовірно боляче, переповнює відчуття несправедливості. В час своїх найбезтурботніших років, коли їхнє головне завдання у формі гри пізнавати світ, їхнє пізнання відбувається під час акцій нагадування дорослим про хвилину пам'яті [3]. Пам'ять – це не лише спогад, а дія, яка через особистий приклад, навіть найменші жести, формує покоління, здатне цінувати і вшановувати історію свого народу.

Рисунок 2. Нагадування про хвилину пам'яті

Ірина «Чека» Цибух, парамедикиня батальйону «Госпітальєри», незадовго до своєї загибелі презентувала власну розробку проекту пам'ятування «Вшануй» для власників українських бізнесів у столиці. Відповідаючи на поставлене запитання: Для чого українцям єднатися у хвилину мовчання за загиблими у цій війні? військовослужбовиця відповідала, що «річ у тім, що досвід втрати можна й потрібно розділяти з родинами, які зазнали його. Спільність допомагає полегшити біль і розділити відповідальність»[4]. По-перше, це слугує можливістю для усвідомлення родинам загиблих, що суспільство не перебуває осторонь. Хоча водночас й ніколи не зможе досягнути увесь вимір втрати, але відчуття того, що поруч є люди, які пам'ятають, завдяки кому їхнє життя ще не зупинилось дає надію, що це все – не даремно. Імен у ціни нашої свободи незліченна кількість... По-друге, кожне людське життя визначається як унікальне, кожен наш досвід спонукає нас визнати, що неповторність наших рішень та дій вирізняє нас від інших особистостей. Втім, у темі горя та втрати навпаки бачення того, що твій досвід не є унікальним допомагає у проживанні загибелі рідним твоєму серцю людей. Також існує думка, що як би суспільство не намагалося, однак зрозуміти людину, яка втратила у цій війні найдорожче, зможе лише той, хто, на жаль, також у своєму серці відчуває цей невимовний, тяжкий та болісний клубок горя. Саме хвилину мовчання слугує як можливість об'єднання усіх навколо спільного болю. По-третє, в часі повномасштабного вторгнення агресора, кожен повинен бути, або на фронті (долучившись до лав Збройних Сил України), або для фронту (робити все можливе, аби в результаті оцінити власні дії, як ті, що справді робити нас ближчими до настання перемоги). Як раз, ритуал загальнонаціональної хвилини мовчання надає значення, що кожен, хто до неї залучений зараз – для фронту. Це підтвердження того, що ми перебуваємо в одному контексті, ми цінуємо, які надзусилля щоденно докладають військові, йдучи у бій не на життя, а на смерть.

Відзнаку Українського Жіночого Конгресу Ірина отримала за Жіноче лідерство, на жаль, посмертно. Нагороду прийняла її мама, Оксана Цибух, де у своїй доповіді зазначила: «Чим для мене зараз є хвилинка мовчання? Щоранку вона є іншою, спочатку дуже дуже болючою, тужливою страшною, невимовною; іншим разом я думаю про моменти, проведені зі своєю дитиною, яких було дуже багато... в подорожах, просто за питтям чашки кави, але найбільше про що я думаю і мрію, але ця мрія ніколи не збудеться: що вона напише мені своє класичне повідомлення, яке вона писала кожного ранку: «у мене все гуд, люблю, цьом»... але, це є люди, про яких ми можемо думати, згадувати, а отже, ми можемо говорити про персоналізовану хвилину мовчання»[5].

Сенси, які ви закладатимете щоранку під час хвилини мовчання можуть різнитися із вашими власними відчуттями та переживаннями впродовж цього ритуалу. Там, де є смерть, завжди присутнє й життя, яке продовжує свій шлях, попри втрати та біль. Рефлексія при цьому виступає елементом фіксації ваших особистісних змін, зокрема пізнання вимірів вашої особистості загалом. Коли ви замислюєтесь над втратою інших, це може змусити вас переосмислити ваше життя, його пріоритети та сенси. Дослідження, що спрямовані на визначення сенсів нашого з вами буття передусім з'ясовують, що єдиного сенсу не існує. Втім, наше буття, все ж має своє завершення та хвилинка пам'яті ще раз про це нагадує – наш шлях триватиме не вічно. Нагадування про наповненість нашого життя, важливість саме його проживання з усіма барвами, а не існування. Попри усі сучасні можливості й прорив технологічного прогресу, час – ресурс, що віками залишається незмінним. Хвилинка мовчання дає можливість усвідомити, що мир і свобода, яку виборює Україна, здобувається ціною жертвних подвигів. Як змога врешті пробудитися й досягнути величину індивідуальної, у той же час колективної відповідальності за майбутнє нашої країни. Опісля мобілізувати наявні у вас ресурси, аби діяти кожен на своєму рівні.

Мить, що може змусити вас переглянути глибинну сутність вашого земного існування. Всього одна хвилинка з 1440, а скільки роздумів навіює опісля? Шана, скорбота, спільність, усвідомлення, подяка, співчуття і тиша. Однак, скільки голосу лунає в цій тиші для кожного з нас. «Коли мене запитують що таке війна? Я без роздуму відповім: Імена» Це слова поета і захисника Максима Кривцова, який

загинув, як справжній воїн. Кожне із цих імен повинно закарбуватись у нашій пам'яті до решти часу нашого перебування на цій землі й передаватися століттями, переказуючи усі жахи цієї кривавої війни. Кожне із цих імен теж бажало звучати й водночас бути почутим. У них цю можливість уже відібрали, але цього ще не вдалося забрати у нас з вами. Їхній голос здатен продовжувати лунати у нашому серці, думках, діях та провадженні розпочатих напрацювань у пам'ять про них. Ми маємо звучати настільки голосно, аби в цій тиші відчувати силу, що одягатиме уявні крила, які здійматимуть нас до героїв небесного легіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олег Челяк. Спільнота пам'яті | НСПУ. НСПУ | Національна спілка письменників України. Офіційний сайт. URL: <https://nspu.com.ua/novini/oleg-chelyak-spilnota-pam-yati/> (дата звернення: 26.12.2024).

2. Говорить Великий Львів. Покладіть руку на серце і вшануйте пам'ять загиблих у війні. Telegram. URL: <https://t.me/pryamamova/76048> (дата звернення: 23.01.2025).

3. У Львові відбулася акція нагадування про хвилину пам'яті. Фото. zahid.espreso.tv. URL: <https://zahid.espreso.tv/novyny-lviv-u-lvovidesyatki-lyudey-viyshli-na-aktsiyu-nagaduvannya-pro-khvilinu-pamyati-foto> (дата звернення: 23.01.2025).

4. Переосмислення хвилини мовчання: чому це важливо. Оперативні новини Харкова | Накипіло. URL: <https://nakupilo.ua/teksty/pereosmyslennia-khvylyny-movchannia/> (дата звернення: 23.01.2025).

5. Український Жіночий Конгрес. Бойова медицина Ірина Цибух отримала відзнаку УЖК за жіноче лідерство (посмертно), 2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3DdBQceeFTY> (дата звернення: 23.01.2025).